

Posudek diplomové práce Pavla Hanycha: Lidová duchovní píseň

Cíl práce je stanoven velmi zřetelně: „zmapovat žánr lidové duchovní písně v českém prostředí“, nikoliv však obecně, nýbrž „z teologického hlediska“ (9). V dalším průběhu práce zmíní diplomand i další možnosti zkoumání (historické, etnologické, 18), ale nejsou jeho hlavním zájmem.

Nejprve se však věnuje vůbec problému vymezení termínu „lidová duchovní píseň“, které si samo o sobě zaslouží pozornost. Neboť vznik těchto písní je možno označit za „vícevrstevnou proceduru“ (12), která má mnohdy kořeny v autorské tvorbě. V další fázi bylo klíčovou úlohou vymezení zkoumaného okruhu písní. Kriteria však autor k naší lítosti blíže nespecifikuje, užil „nejdůležitějších písňových sbírek“ (13). O to přesněji definuje svou metodiku analýzy v rozhovoru s hymnologickou diskusí posledních desetiletí a rozhoduje se pro teologická témata v souvislosti s lidským životem (18).

Zajímavé je východisko vlastní práce s lidovými písněmi, které opravňuje k teologovu soustředěnému zájmu o tuto oblast: písně reflektují „život, postoje, dobu, spiritualitu svých autorů“ (22). To je pochopitelně možno říci o všech písních, tyto však zřejmě primárně neměly účel prostředkovat věroučnou tradici, ale vskutku více „reflektovat“. Oproti písním z kancionálů vykazují tyto písně značný přesah do oblasti běžného života a jeho vnímání. To ostatně velmi pěkně dokládají hned první ukázky písní na biblické motivy.

Nejrozsáhlejší část práce představují vlastní ukázky písní s komentáři, utříděné dle zvolených oblastí. První část je věnována biblickým a teologickým motivům (kap. 2.), další již oblastem lidského života, svátkům a obecným otázkám všedního dne (kap. 3.). Je zřejmé, že by si jednotlivé aspekty zasloužily mnohde podrobnější komentář (například doba vánoční či velikonoční, 63n; 68n), případně srovnání s jinými dobovými literárními a teologickými prameny. Ale je také zřejmé, že autor poskytl určitý návod, jak možno dále pokračovat. Jako příklad lze uvést velmi zajímavou kapitolu 2.2.2 „Hřích a milost“ či 3.1.1 „Ráno“, 3.2.3 „Postní doba“. Je proto jen škoda, že se autor alespoň stručně nepokusil o jakýsi sumář, ve kterém by charakterizoval podobu lidové zbožnosti na základě těchto písní. V rámci obhajoby se o to může pokusit.

Přesto dobře ukazuje, jaké bohatství tyto písně skrývají. Ne snad v širí teologických témat a v hloubce, jak se je pokouší zpracovat, ale spíše v často neotřelých výrazech a souvislostech, ve svérázném výrazivu i prosté poetičnosti. Jistě, lidová zbožnost takto projevená se (kupodivu) neobejde bez jistého moralizování (např. 66).

Poslední (4.) kapitola před Závěrem ve velmi komprimované formě naznačuje „inspiraci pro dnešek“ (83). Tímto pokusem alespoň stručně ukázat další kontexty, ve kterých se lidová (duchovní) píseň objevuje či může objevovat, přechází autor do současné diskuse a úvah, jež této oblasti existují. Především tématem „zlidovělé písně“ (84) ukazuje inspirační zdroje některých písní, které se obvykle považují za lidové – nebo naopak umělé. Tento vztah je zřejmě vzájemný a je jistě jedním z velkých důrazů předložené diplomové práce. A jedním ze silných argumentů, proč vůbec uvažovat o možnosti zařazení těchto písní do současných církevních zpěvníků (88).

Jistě by v této souvislosti byla zajímavá i jiná otázka, která není bezprostředně předmětem této práce: zda by bylo možné doložit, že zpracování či převzetí a jistá transformace lidových

(či zlidovělých) písní moderními významnými autory (zejména J. Pavlicou), má nakonec i ten efekt, že lidé se díky této hudbě setkávají se závažnými životními a duchovními tématy, která je přivedou snad až k otázkám víry. Tedy otázka, jak, a zda, pracovat s oním motivem „latentní Boží přítomnosti“ (91) v dnešní náboženské a církevní situaci.

Že jde o práci nikoliv literárně-historicky zaměřenou, ale vskutku aktuálně prakticko-teologickou, dokládá autor závěrečnou úvahou o vlivu lidové písně na nově vznikající evangelický zpěvník. Právě hledání větší rozmanitosti v rámci církevního zpěvníku, která by postihla nejen témata teologická, věroučná a liturgická, ale také více oblast například pastorační a katechetickou (87), vede mimo jiné k úvahám o zařazení některých lidových duchovních písní. Je záslužné, že autor shrnuje současnou diskusi nad tímto tématem. Tím, že písně v novém zpěvníku mají zřejmě napomoci rozšířit možnosti identifikace osobní životní situace se situacemi, které se objevují v písních, nabízí se zařazení právě těchto lidových písní. Autor si je vědom toho, že použitelných písní v tomto smyslu bude jen „menší počet“ (88). Důvodem nejsou jen obsahové otázky, ale rovněž interpretační a jazykové (89 n).

Nedostatky v oblasti formální úpravy předložené diplomové práce jsou spíše bezvýznamné. Práce je zpracována velmi pečlivě. Na jednom místě je trochu matoucí formulace: „Práce se zaměřuje na píseň v českém prostředí“ (10), ačkoliv mluví vlastně o Moravě. A nedokážu posoudit, zda v originální sbírce je uveden zcela český a nikoli valašský název písně „Pásli ovce Valaši při betlémském salaši“.

Práce má jasnou a logickou osnovu, i když se můžeme ptát, zda by například zařazení kapitoly 3.1.4 (Strach...) nebylo možné jinak. Přesto je zřejmé, že autor pracoval s velkým rozmyslem a zvládl onen nesnadný úkol, kterým byl výběr a utřídění neobyčejně rozsáhlého a rozmanitého materiálu. Přesvědčivě působí i uvedené ukázky, které dobře ilustrují danou problematiku. Je zřejmé – a to i celkovým rozsahem – že autor by mohl napsat i mnohem rozsáhlejší práci, ale formát diplomové práce jej nutil neustále k výběru jen několika aspektů. Proto čtenář může mnohdy postrádat podrobnější a vskutku teologické analýzy (například již výše zmíněné období vánoční a velikonoční), ale ty budou třeba předmětem některé další práce.

Práci rád doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „A“.

Ladislav Beneš, Dr.

V Pardubicích, 8. 9. 2013